

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 39

Volume: 8 Issue: 39

Ağustos 2015

August 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

TÜRKİYE'DE EDEBİYAT-SERAMİK ÇERÇEVESİ İÇERİSİNDE DİSİPLİNLERARASI BİR ETKİLEŞİM: "GÖLGESİZLER" SERAMİK SERGİSİ

AN INTERDISCIPLINARY INTERACTION WITHIN THE FRAME OF LITERATURE- CERAMICS IN TURKEY: "GÖLGESİZLER" CERAMICS EXHIBITION

Duygu KAHRAMAN*

Sanatı tarif etmeye mecbur kalsam,
oyundur derim,

ama bir kişi ile oynanan en güç,
en belalı, en tatlı oyun"

Bedri Rahmi Eyüboğlu sergi broşürü, 1978

(

"If I have to describe the art,

I would call it a solo game,

but it is the most difficult,

most troubled and the most pleasant game"

Bedri Rahmi Eyüboğlu exhibition brochure, 1978

)

Öz

Birbirinden farklı iki ya da daha fazla alanın ilişkilendirilerek bir pota içerisinde eritilmesi ve izleyiciye sunulmasına disiplinlerarası yaklaşım denmektedir.

Görsel sanatları içerik bakımından destekleyen edebiyat, sanatın can damarlarından biri olmuştur. Yazılan romanlar, hikaye ya da şiir, sinema tiyatrodaki görselliğe dönüşerek, ete kemiğe bürünmüş ve izleyicilere sunulmuşlardır. Yazın türü, görsel sanatları desteklediği kadar plastik sanatlar üzerinde de söz sahibidir. Sanatı ve sanatçıyı her daim besleyen edebi metinler, bir renk ile tuvale aksettirilmiş, sözcükler mermerden şekillenerek heykele can vermiştir.

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü 3. Sınıf Serbest Seramik Tasarımı dersi kapsamında yapılan bu çalışmada, sanat eğitiminde disiplinlerarası bir uygulamanın edebiyat-seramik ilişkisi, düzenlenmiş olan bir seramik sergisiyle izleyicilere sunulmuştur. Çalışma boyunca, eğitim süreci kapsamında okuma yapmanın önemi vurgulanmış, disiplinlerarası sanat eğitiminin önemi incelenmiştir.

Disiplinlerarası bir sergi olan "Gölgesizler Seramik Sergisi" 2014-2015 öğretim yılı Serbest Seramik Tasarımı Dersi kapsamında Hasan Ali Toptaş'ın "Gölgesizler" adlı romanından yola çıkılarak oluşturulmuştur.

Bu makalede edebiyat-seramik sanatı ilişkisini sanatçıların konuyla ilgili eserlerinden örnekler ve öğrencilerin çalışmış olduğu "Gölgesizler Seramik Sergisi" eşliğinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Gölgesizler, Seramik, Sanat, Edebiyat, Disiplinlerarası, Sergi.

Abstract

To melt two or more different disciplines in the same pot and present it to the audience by associating them together is called interdisciplinary approach.

Literature, which supports visual arts in terms of context, has been a vital point of art. The novels, stories or poems written has been turned into visuality in cinema and theatre, shaped in flesh and bone, presented to the audience.

Fiction promotes visual arts as well as it has a say in plastics arts. Literary texts, which have always supported the art and the artist, have been reflected on the canvas with colors, the words have given spirit to the marble have been shaped as sculptures.

In this study, conducted as in the context Free-Style Ceramics Design Lecture of the 3rd years of Anadolu University Fine Arts Faculty Ceramics Department, the relationship between literature and ceramics of an interdisciplinary practice in the art training was presented to the audience by organizing a ceramics exhibition.

During this study, the importance of reading through period of study was emphasized and the importance of interdisciplinary art training was analyzed.

As an interdisciplinary exhibition "Gölgesizler Ceramics Exhibition" was constituted on the basis of Hasan Ali Toptaş's novel called "Gölgesizler" as in the context of 2014-2015 Free-style Ceramics Design Lecture.

In this article, the relationship between literature and ceramics is going to be analyzed with the examples of works of the artists related to the subject and with the works of students in "Gölgesizler Ceramics Exhibition".

Keywords: Gölgesizler, Ceramics, Art, Literature, Interdisciplinary, Exhibition.

* Yrd. Doç. , Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü, ESKİŞEHİR, dkahraman@anadolu.edu.tr

GİRİŞ

Birbirinden farklı iki ya da daha fazla alanın ilişkilendirilerek bir pota içerisinde eritilmesi ve izleyicilere sunulmasına disiplinlerarası yaklaşım denmektedir. Faruk Atalayer "Görsel Sanatlarda Estetik Etkileşim kitabında sanatın tanımını; Objektif gerçekliklerin beyinsel yansımaları olarak, şekil, öz halinde, bir anlatım tekniği-malzemesi ve teması ile, güzel sentezler biçiminde, coşturucu, duygulandırıcı, düşündürücü, harekete geçirici olarak "Akıl-Hayal-duygudan" oluşan, ideal bir alem, fonksiyon yaratma çabasıdır" diye yapmıştır. Atalayer'e göre sanat zaman, uzay-mekan bakımından üçe ayrılmaktadır. Birincisi mimariyi, heykeli, resimi, grafiği ve çizgi filmi kapsayan plastik sanatlardır. İkincisi Edebiyat, müzik gibi sesi, sözü biçimlendiren sanatlar olan Fonetik Sanatlar, en sonuncusu ise gözle görüp, kulağımızla işitebildiğimiz ve bir mekan ile ortaya çıkan tiyatro, bale gibi dramatik sanatlardır.

"Bir iletişim aracı olarak sanatın tanımı, iletişim araçlarının ayrışımıyla yapılmıştır. Bu tanımlamaya göre bilim kavramla, sanat ise imgeyle betimler. İmgenin ayrışımıyla (renk, hacim, ses) yapılan en yalın sınıflandırma, pür sanatlarda görülür (resim, heykel, müzik)." (Özgür, 2011:65)

Çağdaş Sanata bakacak olduğumuzda artık malzemenin ve üretim sürecinin diğer disiplinler ile birlikte harmanlanıp bir potada eritilerek, izleyiciye sunulduğu görülmektedir. İster plastik ister görsel sanat dallarından biri olsun, disiplinlerin iç içe geçerek birbirleriyle etkileşim halinde oldukları görülmektedir. Disiplinlerarası kurulan bu etkileşim, sanatın sınırlarını belirsizleştirmektedir.

Malzemeyle oluşan sınırlar artık çağımız sanatında ortadan kalkmış, malzemenin niteliği ikinci planda kalmıştır. Kavram ön plana geçmiş, sanatçının neyi nasıl vurguladığından öte, izleyici üzerinde nasıl bir iz bıraktığı önemli hale gelmiştir.

Tarih boyunca plastik sanatlar diğer sanat dallarıyla her daim ilişki içerisinde olmuştur. "Günümüzde plastik sanatlarla uğraşan sanatçılar, çağın getirdiği teknolojik gelişmelerle birlikte, biçimsel ve düşünsel açıdan farklı disiplinlerden etkilenmişler ve birçok alanla ilgili olarak arayışların ve araştırmaların içine girmişlerdir." (Özel, 2007:16)

Seramik sanatı da diğer sanat dallarıyla etkileşim içerisinde. "Günümüzde tüm sanat disiplinlerinde yaklaşımların, bir birlerinin sınırları içerisinde projeler üretebilme, hareket edebilme, sanat yapıtları üretebilme durumunda olduğu görülmektedir. Müzik sanatından yazın sanatına, plastik sanatların tüm disiplinlerinden gösteri sanatlarına kadar bir çok alan, bir başka disiplinle beraber, sanatın üretim alanlarını genişletip, sınırları ortadan kaldırarak, disiplinlerarası arayışlar aramaktadır. Günümüz sanatına baktığımızda video sanatı, dijital sanat, şehir sanatı ve bir çokları isimlerinde disiplinlerarası bilgiyi barındırmaktadır" (Kara, 2003: 108-109)

Görsel sanatları içerik bakımından destekleyen edebiyat, sanatın can damarlarından biri olmuştur. Yazılan roman, hikaye ya da şiirler, sinema ve tiyatrodaki görselliğe dönüşerek, ete kemiğe bürünmüş ve izleyicilere sunulmuşlardır.

Bazı yazarlar sözün ikinci boyutunda kalmayıp, kitaplarını üçüncü boyuta taşımışlardır. Edebiyat plastik ve görsel sanatları desteklerken, kendisi de bazen üç boyutlu bir şekilde canlanabilmektedir. Tıpkı Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" kitabını yazdıktan sonra yine aynı adla bir müze açması gibi karşımıza çıkabilir.

Kitabın ana karakterlerinden olan Kemal ile Füsun'un arasındaki ilişki, romanda Kemal'in Füsun'un ardından ona dair ne varsa tek tek toplaması gibi Orhan Pamuk da romanı yazarken 50 li li yıllara ait her ne varsa toplar (eski fotoğraflar, ayva reçeli rendesi, sarı ayakkabı, küpe...) Ardından satın aldığı bir binada bu nesneleri sergileyeceği bir müze açar. Kendisine neden böyle birşey yaptın diye sorulduğunda; "İçimden bu geldi. Buna inandım. Ben ressam olmak istemiştin. Müzelere inanıyorum. Müze severim. Çok giderim. Biz niye yapamayalım? Zihinsel yaratıcılıkla, edebi yaratıcılıkla, sanatsal buluşlarla ilginç bir şey yapabiliriz diye de düşündüm. Hem babaannem hem anneannem bu hediyeleri alırdı. Romanın geçtiği yılların milli piyango biletleri. 31 Aralık çekilişi. Romanda anlattığım gibi işaretlemek için kuru fasulye kullanılırdı." (https://tr.wikipedia.org/wiki/Masumiyet_M%C3%BCzesi)

Tablo 1: Masumiyet Müzesi, Füsun'un içtiği sigara izmaritleri

<http://www.bilginkadin.com/bilgi/masumiyet-muzesi-nedir-nasil-kuruldu/> (Erişim Tarihi:11.07.2015)

Edebiyat görsel sanatları desteklediği kadar plastik sanatlar üzerinde de söz sahibidir. Sanatı ve sanatçıyı besleyen edebi metinler, bir renk ile tuvale aksettirilmiş, cümleler heykeller üzerinden konuşmaya başlamıştır. Tıpkı Burhan Uygur ve Can Yücel arasındaki şiir-tuval ilişkisi gibi. Can Yücel'in Rengahenk kitabını kendisine özgü üslubuyla resimlemiştir. Resimlediği kitapları birer defter gibi kullanmıştır. Ayrıca Ahmet Oktay'ın "Sürgün" ve Gülseli İnal'ın "Sulara Gölümü Çağrı adlı şiir kitaplarını da resimlemiştir.

Tablo 2: Can Yücel-Burhan Uygur, 1983

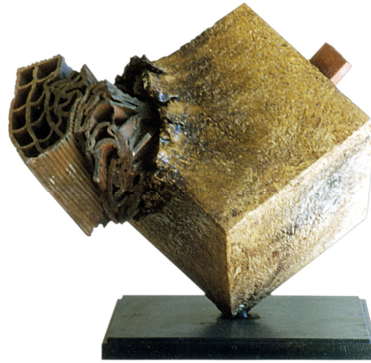
http://nalanyilmaz.blogspot.com.tr/2003/04/burhan-uygur-sergiler-diller-kitaplar_15.html (Erişim Tarihi: 13.07.2015)

Hem plastik sanatların hem de edebiyatın içinde olan, her iki alanda da eserler üreten bir sanatçı da Bedri Rahmi Eyüpoğlu'dur. Halk dilinden ve şiirinden aldığı öğeleri kendi tarzına özgü bir şekilde yorumlamış ve resmetmiştir.

Tablo 3: Bedri Rahmi Eyüpoğlu, tophane
https://resimbiterken.files.wordpress.com/2014/11/neylan_469-1.gif (Erişim tarihi:13.07.2015)

Edebi metinler seramik sanatçılarına da ilham vermektedir. Seramik sanatçısı Kemal Uludağ'ın edebi metinlerden yola çıkarak üretmiş olduğu eserleri bulunmaktadır. Bilge Karasu'nun "Göçmüş Kediler Bahçesi" adlı kitabındaki "Dehlizde Giden Adam" adlı hikayeden yola çıkan Uludağ, "Dehlizden Çıkan" adlı eserini üretmiştir. Bu eseri ayrıca 1989 yılında Devlet Ödülü'ne layık görülmüştür.

Tablo 4: Kemal ULUDAĞ, 1989, Coming Out of the Cave - Dehlizden Çıkan, 50x45x50 cm. 1050 °C Fotograf: Kemal Uludağ Arşivi
Sanatçı, yine Bilge Karasu'nun "Göçmüş Kediler Bahçesi" adlı kitabından yola çıkıp "Göçerler Bahçesi" ni yapmıştır.

Tablo 5: Kemal ULUDAĞ, 1994, Garden of the Nomads - Göçerler Bahçesi, 15x50x50 cm. Karışık Teknik, Stoneware-1200 °C Fotograf:

Cam sanatçısı, akademisyen Mustafa Ağatekin de yaratım süreci sırasında edebiyattan beslenen sanatçılardandır. Hasan Ali Toptaş'ın "Gölgesizler" romanından esinlenerek "Gölgesizler Serisi" ni üretmiştir. Eserin nereden başlayıp ve nasıl biçimlendiğini şu şekilde ifade ediyor; "Hasan Ali Toptaş'ın "Gölgesizler" romanına adını verdiği bu tanım ya da adlandırmadan etkilendim. Beden-gölge ikiliği ya da diyalogunu Hasan Ali'nin metaforik söylemleri üzerinden hem düşünsel hem de resimsel boyutta sorgulamak istedim. Ürettiğim bu seriye de bana ilham kaynağı olan "Gölgesizler" adını verdim. İnsanın bedeninin gölgesiyle olan diyalogu olsa nasıl olurdu? Beden için gölge nedir dolayısıyla insan için nedir?'den yola çıkarak gölgelerin içlerine resimsel öyküler yükledim ve onları bedenin bir parçası gibi anlamlandırmak istedim. Gölgeler bazen bedenimizin serapları gibi, bazen de fiziksel varlığımızın tek kanıtı gibiler... Küçükken gölgemden korkup kaçarmışım onu hatırladım. Kaçtığım kendimmişim sonra anladım... Bazen gölgemden değil ama kendimden kaçmak fikri ütöpik de olsa hoşuma gidiyor." (Mustafa Ağatekin ile görüşme, temmuz, 2015)

Tablo 5: Gölgesizler, 51x34cm, Füzyon tekniğinde seramik ekleme, 2014 Fotograf: Mustafa Ağatekin Arşivi

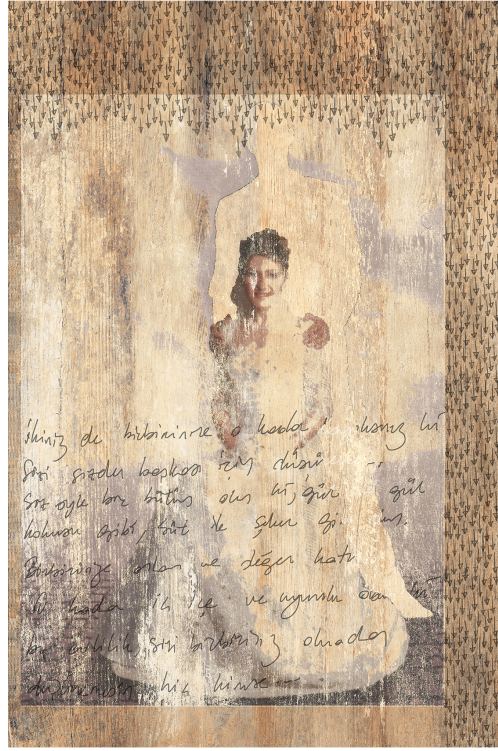
Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nden mezun olan Tuba Korkmaz da Ece Temelkuran'ın Düğümlere Üfleyen Kadınlar adlı romanındaki karakterlerden biri olan Madam Lila'nın yaşadıkları, evliliği ve sanatçının kendi evliliği ile kurduğu ilişkiden yola çıkarak evlilik kurumu üzerine seramik bir çalışma yapmıştır. "Hiçbirşeyim Olana Kadar Herşeyim Olur musun?" adlı eseri için "Şahsi deneyimlerime dayanarak bugünkü anlayışta 'evlilik kurumu'nu, çoğunlukla organik bağını yitirmiş ve hatta 'kurumsal' bir halde 'yapılan anlaşma gereği' sürdürülen bir zorundalık olarak görüyorum. Bu yapılan anlaşma çiftleri sevgiden çok daha fazla, ödenmesi gereken ev kredisi borcuyla birbirine bağlamakta. Taraflar daha çok bir alışkanlık gereği bu anlaşmayı imzalamaktan çekinmiyor. Bir bütün halinde büyümektense görevlere haczedilmiş kişiler olarak, bazen birbirini kavga dahi edemeyecek denli az görerek sürmektedir ve sadece birer 'baba' ve 'anne' figürüne dönüşmek için kullanılmış bir kurum olmuştur. Fikrim odur ki; yaşam birine onu sonsuza dek sadakatle seveceğine söz veremeyeceğin denli karmaşık ve değişkendir. Yapılan anlaşmaya atılan imza sadece o ana tabiidir, gelecek için organik bir bağ olan sevgiyi beslemek, büyütme gerekir ki bu pas geçilirse ilişki sadece anlamdan yoksun ve çoğunlukla da alışkanlıklardan ibaret halde kalacaktır.

Bu çalışmamda bu fikirlerim dâhilinde ve boşanmış bir kadın deneyiminin verdiği taraflılık duygusuyla evlilik hakkındaki fikrimi kendi evlilik fotoğrafımla imledim. Boşanma sonrasında aradaki bağın 'hiçbirşey'e dönüşmesi ve o ana dek 'herşey'immiş sandığım adamla aramızdaki kopukluğu Rumi'nin evlilik duasıyla düştüğü çelişkiyle destekleyerek gösterdim. Dua şöyledir: 'İkiniz de birbirinize o kadar layıksınız ki, sizi sizden başkası için düşünemem. Siz öyle bir bütün olun ki; gül ile gül kokusu, süt ile şeker

gibi olun. Birbirinize anlam ve değer katın. O kadar iç içe ve uyumlu olsun ki bu evlilik sizi birbiriniz olmadan düşünemesin hiç kimse.” demektedir. (Tuba Korkmaz ile görüşme, mayıs, 2015)

Tablo 6: Tuba Korkmaz, 'Hiçbirşeyim Olana Kadar Herşeyim Olur Musun?' 40x60 cm / Porselen Karo Üzerine Ink-Jet Baskı/ 1180 C / 2013 Fotograf: Tuba Korkmaz Arşivi

Tablo 7: Tuba Korkmaz, 'Hiçbirşeyim Olana Kadar Herşeyim Olur Musun?' Detay

Bir diğer Hasan Ali Toptaş okuyucusu olan sanatçı Elif Aydoğdu Ağatekin'in "Boşu Boşuna" adlı seramik sergisinin ilham kaynağı, yazarın Heba adlı romanı olmuştur. Ziyan olmuş hayatları seramik malzemenin kırık, kullanılmayan, atıklarıyla bütüne dönüştürmesi, kıymetsiz diye nitelendirilen parçalardan hiç bir yerde rastlayamayacağımız düzenlemeler yapması, aslında kelimenin tam anlamıyla "Boşu Boşuna"lığa bir ayna tutmaktadır.

"Boşu boşuna", ziyan olmuş ömürleri, ziyan olmuş seramik malzemelerle anlatma arayışıdır... Ziyan olmuşluğun tadı; üzerine yepyeni bir köprü yapılacağı için bir daha hiç göremeyeceğiniz bir ormanda, sonuna kadar yaşasaydınız ne olacağını tüm ömrünüzce merak edeceğiniz yarım kalmış bir aşkın silik izlerinde, çokça doğurup bakamadığınız çocuklarınızda, uğruna evlatlar verilmiş ama pekte kimsenin umuru olmayı başaramamış isyanlarda ya da savaşların bizden kopardığı her şeyde var... Seramiğin ziyanlığı ise çöplüklerde gizli, atılmış, vazgeçilmiş, kırılmış, çatlamış, kimse için kıymetliliği kalmamış, bedeni kırık ruhu hala kaliteli olan parçalarda... Bizim, ziyan olup giden ömürlerimiz gibi...Eğilip o çöplüklerde, yerden kaldırdığım her parça kıymetli, dağıtıp tekrar toplamak için sırladığım, pişirdiğim tüm o parçalarla bu sefer anlattığım her şey bu ziyanlıkla ilgili... Eğer tüm bu parçalar ziyan olmuş ömürlerin rehinliğinden kaçabilmenin bir izine dönüşebilirlerse bir gün, "boşu boşuna" yaşanmamış olacaktır bu kadar zulüm...

Tablo 8: Elif Aydoğdu Ağatekin, "Tencere Tava, Hepsi Hava", 27,5x27,5x4 cm. Atık Refrakter Malzeme, raku, 2014
http://www.elifaydogduagatekin.com/2014archive-pots_and_pans_all_usual_tone.html#prettyPhoto (Erişim tarihi:14.07.2015)

Seramik edebiyat ilişkisi üzerine bir sergi çalışmasını da Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü üçüncü sınıf öğrencileri gerçekleştirmiştir. 2014-2015 öğretim yılı bahar dönemi Serbest Seramik Tasarımı II dersi öğrencilerine Hasan Ali Toptaş'ın "Gölgesizler" adlı romanından yola çıkarak seramik form ya da enstelasyon uygulaması yapmaları istenmiştir. Semestr tatilinde on yedi öğrenci romanı okumuş, postmodern bir dile sahip ve ayrıca zaman kavramının kaybolduğu bu romanı, ders döneminde kendi aralarında tartışmışlardır. Yaklaşık 1 ay boyunca tasarımların eskiz aşaması sürmüş olup ardından maketlerle çözümlemelere gidilmiştir.

On yedi öğrencinin katılımıyla dönem sonunda bir seramik sergisi açılmış, yazarın kendisi de bu açılışa davet edilmiştir. Gerçekleşen bu sergideki uygulamalara geçmeden önce kısaca Hasan Ali Toptaş'a ve romanına değinmek faydalı olacaktır; Türk edebiyatında, modernist roman estetiğinin son yıllardaki en önemli temsilcilerinden biri olan Hasan Ali ikinci romanı Gölgesizler, 1994 yılında Yunus Nadi Roman Ödülü'ne layık görülmüştür. (Tabanoğlu, 2010:2-3)

Hasan Ali Toptaş, Gölgesizler adlı eserinde birbirine paralel fakat iki farklı düzlemde geçen hikayeleri zaman kavramıyla birbirine bağladığını söyleyebiliriz. Yazar birbirine paralel iki zamanı parçayarak iç içe geçirmiştir. Böylece roman ilerledikçe mekanlarda belirsizleşmeye ve okuyucunun izleniminde renkler grileşmeye başlamış, düş ile gerçeklik birbirine girmiştir. "Roman, adı verilmeyen bir şehirde bir berber dükkânında başlar. Yine adı verilmeyen bir köyde kaybolan kişiler berber dükkânında ortaya çıkarken bu dükkândan gidenler bir hayal dünyasına gider gibi bahsi geçen köye gitmeye başlarlar. Kimse tam olarak nereye, nasıl ve neden gittiğinin bilincinde değildir. Metnin tümünde karşılaştığımız

olağanüstü olaylar kurgulanırken metinlerarası bir ilişkiyle, efsane ve masal gibi halk anlatılarından da faydalanılmıştır.” (Onay, 2011:223)

Seramik Sergisinin tasarım aşamasında öğrenciler, teknik anlamda karşılaşacakları üretim problemlerini çözümlerken aynı zamanda farklı bir yaklaşım olan Edebiyat-Seramik ilişkisi üzerinde biçimsel arayışlarını sürdürmüşlerdir. Bu süreçte yaratım süreci ile birlikte, çözülmesi gereken bir çok sorun ortaya çıkmıştır. Roman, seramik malzeme ile birleşmeye başlamış, birbirinden farklı iki disiplinin sınırları belirsizleşmeye başlamıştır.

Tablo 9-10: Gölgesizler Keramik Sergisi’nden görüntüler, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Galerisi S, Fotograf: Necdet Gür, Eskişehir, 2015

Tablo 11: Gölgesizler Keramik Sergisi’nden görüntüler, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Galerisi S, Fotograf: Necdet Gür, Eskişehir, 2015

Onyediyi öğrenciden biri olan Gülselin Şen, romanda geçen bir paragraftan etkilenecek “Yoktum Gözlerinde” adlı enstelasyon çalışmasını yapmıştır. “Yoktum sanki gözlerinde; ellerim kentteki milyonlarca elin salınımından devşirilmiş bir uzantıydı sözgelimi, yüzüm yüzlerce yüzün kayıp bir yassı ya da merdivenlerdeki duruşum binlerce kez paylaşılan bir duruşun uzak bir kalıntısıydı. Üçüncü kata çıkıp kapıyı açarken de aynı şeyleri hissettim nedense, yok olmanın verdiği rahatlıkla ayakkabılarımı çıkarıp çalışma odama doğru yürüdüm.” (Toptaş, 1995: 231)

Şen’in eserinde gözbebeği olmayan kürelerin havada asılı kaldığını, bir kısmının ise gelişi güzel gibi görünen aslında eski bir sandalyenin üzerinde oturup izleyiciyi gözleyen gözlerden oluştuğunu görmekteyiz.

Tablo 12-13: Gülselin Şen, “Yoktum Gözlerinde”, Kalıp ile şekillendirme, döküm çamuru, çıplak raku pişirimi, 250cmx200x200 cm, 1000 C, 2015 Fotograf: Necdet Gür

Tablo 14: Gülselin Şen, “Yoktum Gözlerinde”, Detay. Fotograf: Necdet Gür

Mert Ay, insanların seyirci kalıp, uyuşturulma ve hissizleştirilmesi üzerine ve sadece izleyip, müdahil olmamalarına vurgu yapmaktadır. Ay’ın eserinde zaman ve olayların birbiri içinde bulanıklaşmaya başladığını, seçmiş olduğu pişirim tekniği ve renkler temsil etmektedir.

Tablo 15: Mert Ay, Bakışlar, şamotlu çamur, sarar pişirimi, 30x30x28 cm,1200 C,2015 Fotograf: Necdet Gür

Gözde Mercan, romandaki, "Herkesin asla göremeyeceği halde görmek istediği kayıp bir yüzü vardır."(Toptaş, 1995: 103) cümlesinden yola çıkarak "Hiçkimse" adlı eseri üretmiştir. Büstü saran eller, kendi benliğini kaybedip sessizleşmeye başlayan Gölgesizler'deki kasabalıyı temsil etmektedir.

Tablo 16: Gözde Mercan, "Hiçkimse" şamotlu çamur, sırlı pişirim, 35x35x20 cm,1200 C,2015 Fotograf: Necdet Gür

"Muhtar şapkasını çıkarıp kapiya doğru fırlattı. "Kazandım" dedi, "Yine muhtarım!" (Toptaş, 1995: 8) Hazal Taner, muhtarın çıkmaza sürüklenen hayatı, çaresizliği, kaçıışı ölümden araması, köyün devlet fikrinin içten içe onu kemirmesi ve derdini hiçkimseyle paylaşmamasını şapka biçimiyle üçboyuta yansıtmıştır.

Tablo 17: Hazal Taner "Yokluk İçinde Yokluk" şamotlu çamur, sırlı pişirim, 45x45x25 cm,1200 C,2015 Fotograf: Necdet Gür

Özge Tan romanda geçen karakterlerin yaşanan durumlara karşı takındıkları kayıtsız tavır, içlerindeki doldurulamayan boşluğu figürlerinde işlemiştir.

Tablo 18: Özge Tan, “Gene de” serbest elle şekillendirme, vakumlu çamur, gazete, 50x50x30 cm, 1100 C, 2015 Fotograf: Necdet Gür

Tuğçe Sığınmış ise Cennet’in Oğlu adlı karakterden yola çıkarak “Ölüm” adlı eserini üretmiştir. Romanda Cennet’in oğlunun yılanlar yapmış olduğu arkadaşlığı, hayvanı beline kemer gibi dolayarak köyün sokaklarında gezisini ve sonrasında yılanın kendi kuyruğunu yutmaya başlayarak Cennet’in oğlunun hazin ölümünü şamotlu çamur ile yorumlamıştır.

Tablo 19: Tuğçe Sığınmış, “Ölüm” serbest elle şekillendirme, şamotlu çamur, sırlı pışırım, 45x15x15 cm, 1200 C, 2015 Fotograf: Necdet Gür

SONUÇ

Gölgesizler sergisi, seramik malzemenin kullanımını ön plana iterken, disiplinlerarası yaklaşımların hemen hemen hepsinde olduğu gibi, seramik sanatında da sınırların belirsizliği üzerine vurgu yapmıştır.

On yedi öğrencinin bir dönem boyunca çalışmış olduğu toplam otüzüç işten oluşan “Gölgesizler” sergisi Anadolu Üniversitesi Güzel sanatlar Fakültesi Galerisi’nde izleyicilere sunulmuştur. Bu sergide edebiyat-seramik ilişkisi irdelenmiş ve disiplinlerin iç içe geçerek birbirleriyle etkileşim halinde seramik forma nasıl dönüşeceği gözlemlenmiştir. Hasan Ali Toptaş da sergiye davet edilmiş ve yorumu “ Bu serginin Gölgesizler’den yola çıktığını bilmeden de gezseydim, bu seramikler Gölgesizler olmuş derdim” olmuştur.

Malzemeyle oluşan sınırların ortadan kalkmasıyla birlikte öğrencilere yapılan eserin tekniği ya da şekillendirmesi kadar içeriğinin de ne denli önemli olduğu vurgusu yapılmıştır. Bu tür etkileşimlerin sanat eğitiminde uygulanması, Çağdaş Seramik Sanatı’nın geleceği adına olumlu katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA:

ATALAYER, F. (1994). *Görsel Sanatlarda Estetik İletişim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 770.

ECEVİT, Y. (2001). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.

GÖKKAYA, Karayel E. (2003). “Sanat Eğitiminde Disiplinler Arası Sanat” , *Yapı Mimarlık ve Kültür Sanat, Sanat Dergisi-Sayı 24*

KARA, D. 2003). “Sanat Eğitiminde Disiplinler Arası Sanat” , *Yapı Mimarlık ve Kültür Sanat*, s. 260, s. 108,109.

- ONAY, E. (2011). "Gölgesizler'de Masal, Efsane ve Büyülü Gerçekçilik", *Millî Folklor*, Sayı 91 s. 223.
- ÖNER, H. (2014). "Taşrada Varoluş: Hasan Ali Toptaş'ın Gölgesizler Romanı Üzerine Bir İnceleme", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, S. 9/6, s. 859-864 .
- ÖZEL, S.V. (2007). *Plastik Sanatlarda Disiplinlerarası Etkileşimler ve Seramik Sanatına Yansıması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZGÜR, R. (2011). "Disiplinlerarası Sanatsal Eğilimlerde Öze Dönüş ve Demokratikleşme Süreci", *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yedi Dergisi* , S.65, s.65.
- TABANOĞLU, C. (2010). *Hasan Ali Toptaş: Bir Üslûbun Kökenleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Karşılaştırmalı Edebiyat.
- TOPTAŞ, Hasan A. (1995). *Gölgesizler*, İstanbul: Can Yayınları.
- TÜRKER, E. (2009). "Hasan Ali Toptaş Romanlarında "Belirsizliğin Bilgeliği" Bir Okuma Önerisi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Bilkent Üniversitesi, Ekonomi Ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü.
- YETER, Gaye B. (2011). "Hasan Ali Toptaş'ın "Gölgesizler" Adlı Anlatısında Postmodern Öğeler", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* , S. 6/3, s.1869-1892 .
- YİVLİ, O. (2013). "Hasan Ali Toptaş'ın Kayıp Hayaller Kitabı'nda Büyülü Gerçekçilik", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* , S. 8/8, S. 1541-1549.